

EXTREME GEOGRAPHIES

Maantieteen päivät 2016

The Annual Meeting of Finnish Geographers 2016

Joensuu 27.-28.10.2016

Metsienkäyttö 2.0 - tarjoumat, sosiaalisiaatio ja vuorovaikutus luonnossa (Samu Pehkonen ja Mirka Rauniomaa)

Torstai 27.10. 16.00-17.30, Educa, E304

1. Siitonen & Rauniomaa: Maasto liikkeen ja vuorovaikutuksen mahdollistajana ja haastajana
2. Pehkonen & Rieki: Metsäluonnon tarjoumat palveluskoirakoulutuksessa
3. Rauniomaa: Havaintoja monimuotoisuudesta luontoympäristöissä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa
4. Loivaranta: Maa- ja metsätalouden neuvottelut ja yhteisömetsän muuttuvat tarjoumat. Tapauksena kuusi yhteisömetsäaluetta Intiassa

1. Maasto liikkeen ja vuorovaikutuksen mahdollistajana ja haastajana

Pauliina Siitonen, Oulun yliopisto & Mirka Rauniomaa, Helsingin yliopisto

Esityksessä tarkastelemme, miten luonnossa liikkujat suuntautuvat joihinkin maaston ominaisuuksiin yhtäältä esteinä, jotka haittaavat liikkumista, ja toisaalta mahdollisuuksina, jotka tekevät liikkumisen helpoksi (ks. Weilenmann, Normark & Laurier 2014). Nämä monenlaiset orientaatiot maastoon tulevat näkyviin eri tavoin tutkimusaineistossa: Liikkujat voivat suuntautua maaston ominaisuuksiin pelkästään kehollisesti, kuten tapahtuu esimerkiksi tilanteessa, jossa edellä kulkija taivuttaa oksan pois perässä tulijan tieltä. Toisaalta liikkujat voivat pyytää tai tarjota apua jonkin maastoon liittyvän haasteen kanssa ja tehdä siten maastonpiirteiden ongelmallisen luonteen näkyväksi. Tutkimusaineisto osoittaa siis, että vuorovaikutus tutkimusaineistossa tapahtuu sekä liikkeessä että liikkeen vuoksi (with and for mobility, Nevile 2012: 173). Lisäksi tutkimusaineisto antaa mahdollisuuden tarkastella luonnossa liikkujien ja tutkijan keinoja tunnistaa mahdollisia edessä olevia ongelmapaikkoja (ks. Heath & Luff 2009: 4446).

Esityksemme perustuu videoituihin vuorovaikutustilanteisiin luonnossa, ja käytämme tutkimusmenetelmänä keskusteluanalyysiä.

Lähteet: Heath, C. & Luff, P. 2009. Video analysis and organizational practice. H. Knoblauch, B. Schnettler, J. Raab & Soeffner, H.-G. (toim.), Video Analysis: Methodology and Methods. Qualitative Audiovisual Data Analysis in Sociology, 3549. Frankfurt am Main: Peter Lang. Nevile, M. 2012. Interaction as distraction in driving: A body of evidence. Semiotica, 191, 169196. Weilenmann, A., Normark, D. & Laurier, E. 2014. Managing walking together: The challenge of revolving doors. Space and Culture, 17, 122136.

2. Metsäluonnon tarjoumat palveluskoirakoulutuksessa

Samu Pehkonen, Oulun yliopisto & Maritta Rieki

Ympäristö vaikuttavaa ihmisten toimintaan eri tavoin, ja tietty toiminta edellyttää ihmisiltä kykyä tulkita ympäristöä toiminnalle relevantein tavoin. Ympäristön nähdään tällöin sisältävän tarjoumia (affordances), jotka mahdollistavat osallistujien vuorovaikutuksen niin ympäristön kuin muidenkin osallistujien kanssa (Gibson, 1977; van Lier, 2000; Scollon, 2013). Tässä esityksessä tarkastelemme, kuinka koiraharrastajat hyödyntävät metsäluonnossa esiintyviä tarjoumia palveluskoirien henkilöhakukoulutuksen yhteydessä. Tuuli, puut, kivet ja maaston muodot ovat esimerkkejä koirakoulutustoimintaan liittyvistä tarjoumista,

joiden tehokas hyödyntäminen edellyttää harjoitukseen osallistuvilta yhteisymmärrystä niiden merkityksestä koiran ja ohjaajan toiminnalle.

Yhteisymmärrystä rakennetaan tilanteisesti etenevässä vuorovaikutuksessa, jossa osallistujien puhe, eleet ja muu kehollinen ilmaisu tukevat ja ohjaavat menossa olevaa toimintaa. Esitämme esimerkkejä tällaisista ympäristön ja toiminnan vuoropuhelun mikrotilanteista. Tämän jälkeen pohdimme metodologisella tasolla, kuinka osallistujien (mukaan lukien harjoitusta kuvaamassa olleiden tutkijoiden) henkilöhistoria vaikuttaa tarjoumien hahmottamiseen ja ymmärtämiseen (Scollon, and Scollon, 2004; Scollon 2013), toisin sanoen miten luonnon tarjoumat, toimijapositiot tai henkilöhistoria ja tilanteinen toiminta kietoutuvat toisiinsa. Esityksen päätteeksi nostamme keskusteluun kysymyksen siitä, miten etnografista videoaineistoa olisi hedelmällistä analysoida yhtäältä keskusteluanalyysin (esim. Sidnell & Stivers, 2013) ja toisaalta neksusanalyysin (Scollon & Scollon, 2004) avulla ja miten maantieteellistä tällainen tutkimus olisi.

Viitteet: Gibson, J. (1977). The theory of affordances. Teoksessa Shaw, R. & Bransford, J. (toim.), *Perceiving, acting, and knowing*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 6782. Scollon, R., & Scollon, S.W. (2004). *Nexus analysis: Discourse and the emerging internet*. Lontoo: Routledge. Scollon, R. (2013). *Geographies of Discourse*. Teoksessa de Saint-Georges, I. & Weber, J.-J. (toim.), *Multilingualism and Multimodality: Current Challenges for Educational Studies*. Rotterdam: Sense Publishers, 183198. Sidnell, J., & Stivers, T. (2013). *The Handbook of Conversation Analysis*. Chichester: Wiley-Blackwell. van Lier, L. (2000). *From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective*. Teoksessa J. Lantolf (toim.), *Sociocultural theory and second language learning*. Oxford: Oxford University Press, 245259.

3. Havaintoja monimuotoisuudesta luontoympäristöissä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa

Mirka Rauniomaa, Helsingin yliopisto

Luonnon monimuotoisuus ja sen ylläpitäminen ovat tärkeitä päätöksenteon ja toiminnan kohteita. Jotta mitkään asetetut tavoitteet voivat täyttyä, niiden on siirryttävä yhteiskunnan toimielinten asiakirjoista yhteiskunnan jäsenten arjen tekoihin. Tarkastelen esityksessäni videoaineistoa aidoista vuorovaikutustilanteista, joissa perheet, ystävät tai ennestään toisilleen vieraat ihmiset osallistuvat johonkin toimintaan luontoympäristössä. Osa tilanteista on täysin vapaamuotoisilta retkiltä, joissa poimitaan esimerkiksi marjoja, ja osa järjestetyistä koulutustilaisuuksista, joissa käsitellään esimerkiksi metsänhoitoa. Aineisto avaa näkymiä hetkiin, joissa osallistujat tavalla tai toisella suuntautuvat luonnon monimuotoisuuteen ja sen ylläpitämiseen: osallistujat voivat esimerkiksi oman kielellisen ja kehollisen toimintansa kautta tai muiden toimintaa ohjailemalla tuoda esiin, miten luontoympäristöä havainnoidaan sen tiettyihin piirteisiin huomiota kiinnittäen tai miten luontoympäristössä käyttäytyään kasvi- ja eläinkuntaa asianmukaisella tavalla vaalien. Lähestyn aineistoa etnometodologisen keskusteluanalyysin keinoin ja keskityn osallistujien kieleen, vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen toimintaan siten kuin ne etenevät hetki hetkeltä lyhyiden aineistokatkelmien aikana. Koska aihetta voisi luontevammin tutkia analysoimalla osallistujien puheen sisältöä tai muutoksia heidän toiminnassaan pitemmällä aikavälillä, esitykseni on otteeltaan jokseenkin kokeileva; pohdin, millaisia havaintoja voin aiheesta tällä lähestymistavalla tehdä.

4. Maa- ja metsäoikeusneuvottelut ja yhteisömetsän muuttuvat tarjoumat. Tapauksena kuusi yhteisömetsäaluetta Intiassa

Tikli Loivaranta, Turun yliopisto, Maantieteen ja geologian laitos

Intian metsäoikeuslaki (Forest Rights Act, 2006) tarjoaa adivasi-alkuperäiskansojen edustajille mahdollisuuden vaatia maa- ja metsäoikeuksia perinteisessä käytössä oleviin metsämaihin. Metsäoikeuksien hakeminen ja saaminen muuttavat adivasiensa metsiin liittyviä tarjoumia, rajoitteita, käytäntöjä ja diskursseja. Tutkimukseni tarkastelee yhteisömetsäoikeuksien hakuprosessin tiedonmuodostusta yhteisömetsän materiaaliin ja ekspressiivisiin tarjoumiin liittyvien muutosten näkökulmasta.

Esitutkimukseeni (2015) haastateltujen adivasiensa mukaan metsä on aktiivinen toimija tai toimijoiden kokonaisuus, jolta metsänkäyttöoikeudet on perinteisesti saatu lupaa kysymällä. Adivasiensa metsien käyttöä ovat rajoittaneet sekä Brittihallinnon että itsenäisen Intian metsähallinnon kolonialistiset käytännöt.

Kastijärjestelmän ulkopuolisten adivasien stigma on vahva, ja metsäoikeuksien vaatiminen on työlästä luottamuksen ja tiedon puutteen vuoksi. Kansalaisjärjestöt ovat tiedottaneet metsäoikeuslaista ja auttaneet adivaseja vaateiden valmistelussa. Yhteisömetsäoikeuksien hakuprosessiin kuuluu metsän perinteisen käytön kartoittaminen, perinteisen tiedon koodaaminen sekä alueen käyttö- ja suojelusuunnitelman laatiminen. Yhteisömetsiin ja metsäoikeuksiin liittyvä tiedonmuodostusprosessi ei lopu metsäoikeuden saamiseen, vaan jatkuu käytännöissä. Tiedottamisen, päätöksenteon ja jatkuvan havainnoinnin yhteydessä muodostuu uutta tietoa, ja perinteinen tieto näyttäytyy uudella tavalla. Tieto on käytännöissä ilmenevää ja muodostuvaa, sosiaalista toimintaa (eikä pelkästään kumuloituvaa omaisuutta). Tutkimus pyrkii tavoittamaan ne inhimilliset, ei-inhimilliset ja näiden väliltä olevat tekijät ja tekijöiden keskinäiset relaatiot, jotka muodostavat yhteisömetsän alati muuttuvan assemblaan (mm. DeLanda). Assemblaasia muodostavat metsä ja sen materiaaliset ja henkiset tarjoumat, juridisen sfäärin tarjoumat, sekä adivasien metsäoikeusprosessin aikana muuttuvat käytännöt.

Varsinainen tutkimusaineisto kerätään talvena 2016-2017 kuudessa kylässä haastattelujen, havainnoinnin, tarinankerronnan, ryhmäkeskustelujen ja videoanalyysin kautta. Aineistona ovat myös metsäoikeushakemukset ja niihin liitetyt kartat. Lähestyn yhteisömetsäoikeuksien tiedonmuodostusprosessia sen ainutkertaisen käytännön neksuksen kautta, jossa diskursiiviset ja materiaaliset prosessit tuottavat metsäoikeusneuvottelua ja samalla itse muuttuvat. Tällä lähestymistavalla pyrin välttämään essentialisoivat representaatiot alkuperäiskansojen tiedosta sekä ottamaan tosissani ymmärrysten ontologisen moninaisuuden sellaisena kuin se ilmenee kussakin tapauksessa. Alkuperäiskansojen maa-oikeuksia käsittelevä tutkimus ei ole tähän mennessä ottanut syvällisesti huomioon posthumanistista näkökulmaa, jossa maa on aktiivinen toimija myös maa-oikeuksien neuvottelussa. Maa-oikeuskäsitysten dekolonisoiva ymmärtäminen tuo tärkeää tietoa ympäristö- ja kehityskysymysten tutkimukseen.